

Haagse Vogelbescherming

Jaarverslag 2023

Ereleden

Dr. A. Schierbeek; P. Meyburg; Dr. Ir. J.E. Carrière; S.G.A. Doorenbos; J.P. Strijbos; H. van Dongen; W.M. Lans; A. van der Laan; J. Rijnveld; H.G. Bolten; mevr. F.J. Bolten-Hinrichs; A.J. Renes; M.H. de Groot; mevr. M.A. de Groot-van Hoogezand (allen overleden).

F.H.C. Hoogerhoud (sinds 1999)

T.P.J. Looij (sinds 2010)

W.J. Kooij (sinds 2021)

B.J.N.M. Schreiner (sinds 2022)

M. van de Reep (sinds 2023)

Correspondentieadres bestuur

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag

E-mail: info@haagsevogels.nl

Algemeen bankrekeningnummer

IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85

HVB digitaal

www.haagsevogels.nl

www.vogelopvangdewulp.nl

www.facebook.com/HaagseVogels/

www.facebook.com/vogelopvangdewulp/

Vogelopvang De Wulp

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag

Telefoon: 070 - 323 15 68

E-mail: info@vogelopvangdewulp.nl

Website: www.vogelopvangdewulp.nl

facebook.com/vogelopvangdewulp/

instagram.com/dewulp

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Foto's

Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst.

Contributie

De contributie bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor volwassenen; gezinsleden € 7,00; jeugdleden tot 18 jaar gratis; lidmaatschap voor het leven: € 300,00 minimaal. Betaling op IBAN NL49 INGB 0000 275200 t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Vormgeving en druk

Pasmans Den Haag

Inhoud

Voorwoord	3
Financiën	5
Toelichting op de balans en exploitatie-rekening 2023 en begroting 2024	6
Ledenadministratie	7
Postmaster	7
Redactie en pr-commissie	8
Commissie Excursies en Lezingen (CEL)	10
Vogelopvang De Wulp	15
Commissie Veldwerk	17
Ooievaarsringproject 2023	21
Samenstelling commissies in 2023	27

Foto's omslag

1. Uitleg tijdens een rondleiding door de dr. Abraham Schierbeektuin
2. Herstellende koeten in Vogelopvang De Wulp
3. Kerkuilten ringen in Het Geertje
4. Hoosbuien tijdens de CEL excursie naar De Groene Jonker
5. Jonge ooievaars rusten op hun nest

Het jaar 2023

Het is een merkwaardig gevoel dat ik hier – namens het HVB-bestuur – een voorwoord mag schrijven voor het verslag over het wel en wee van de Haagse Vogelbescherming in het afgelopen jaar 2023. Waarom ik dat merkwaardig vind? Wel in de eerste plaats is het een verslag van het 98ste jaar van het bestaan van onze vereniging, maar op het moment dat ik dit schrijf zitten we al in 2024 ofwel het 99ste jaar! In gedachten hoor ik tromgeroffel in de aanloop naar 2025, want in september 1925 werd de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en omstreken opgericht. Dat is iets om bij stil te staan en trots op de te zijn!

Een tweede reden dat ik met enige schroom dit voorwoord schrijf is dat ik eigenlijk helemaal geen bestuurslid ben... Immers ik ben nog niet 'goedgekeurd' door de algemene ledenvergadering. Aan de andere kant, een vreemde in Jeruzalem ben ik nu ook weer niet. Ik ben HVB-lid sinds het begin van de jaren 80 en vanaf de bestuurswisseling in 2016 heb ik het HVB-bestuur geadviseerd. In dat verband woonde ik de bestuursvergaderingen bij. In dat jaar nam ik ook de eindredactie van De Wulp, het Jaarverslag en de Ganzenveer op me.

De situatie veranderde toen in het najaar van 2023 Hans Elders – bestuursvoorzitter vanaf 2016 – om gezondheidsredenen moest afhaken. Mij is toen gevraagd om de leemte in het Dagelijks Bestuur te willen helpen opvullen. De rolverdeling is sindsdien Jeroen Melcherts, wnd. voorzitter, Rob de Jong, penningmeester en ondergetekende als vliegende keep. Niet de vogel maar de keeper uit een sportteam. Tot de komende algemene ledenvergade-

ring op maandag 22 april ben ik dus meedenker, adviseur maar geen mee beslisser. Enfin, meer dan genoeg over mij, laten we stilstaan bij onze vertrokken voorzitter Hans Elders.

Hans heeft vanaf 2016 de HVB van een bestuurlijk roerige periode geloodst naar een vereniging waarin de energie weer werd gericht op onze raison d'être: het welzijn van de vogels en aandacht voor hun leefomgeving. Zijn stijl van besturen was gemoedelijk en kordaat, maar hij accepteerde ook dat er zonder wrijving geen glans ontstaat. Met andere woorden: Hans ging een stevige discussie niet uit de weg. Je deed niet snel tevergeefs een beroep op hem. Zo sprong hij onder andere bij in de Vogelopvang, bij redactiewerk voor de Wulp, de website en bij het samenstellen van rapporten. In zijn zeven voorzittersjaren groeide het ledenaantal, kwam er rust in de vereniging en – niet onbelangrijk voor een organisatie zonder subsidie – bleven de financiën keurig op orde. Gelukkig gaat het beter met Hans gezondheid. Te zijner tijd zullen we meer uitgebreid stilstaan bij zijn vertrek.

Bijzonder is dat – en u kunt dat zien in dit jaarverslag – er de laatste jaren meer leven in de HVB-brouwerij lijkt te komen. De Vogelopvang kent inmiddels drie – en in drukke periodes zelfs vier – betaalde krachten en tientallen vrijwilligers. Er worden een kleine 10.000 vogels per jaar op liefdevolle en deskundige wijze opgevangen. Het bestuur spant zich in om subsidies te verwerven bij Den Haag en omliggende gemeenten. Op bestuurlijk vlak heeft zich een aantal jonge honden – en iedereen onder de zestig is dat – aangemeld die meelopen met het bestuur. Het

overleg met de gemeente Den Haag vindt plaats in het Stedelijk Groen Overleg. Een groep enthousiaste en erudiete vogelaars heeft zich laten verleiden om in een heuse Beleidsadviescommissie (BAC) na te denken over de koers van de HVB in de komende jaren. De commissie Veldwerk dieselt door, maakt prachtige inventarisatierapporten, bouwt ijsvogelbroedwanden en onderhoudt de vogelreservaten. U leest er meer over in dit verslag. En dat geldt natuurlijk ook voor de inspanningen voor de ooievaars in en rond Den Haag. De CEL organiseert al vele jaren een keur van geweldige excursies, cursussen en lezingen. De verplaatsing van de lezingen vanuit de omgeving Zuiderpark naar een zaal in het ANWB-gebouw, heeft de bezoekersaantallen van de lezingen sterk doen toenemen. In onze publiciteit proberen we het geheel van activiteiten van de HVB meer over het voetlicht te brengen.

Kortom, we hopen dat u de energie, het enthousiasme en de liefde voor onze vogels proeft als u de bladzijden van dit jaarverslag doorneemt. Een effectieve en leuke vereniging maak je samen. Dus als bestuur hopen we velen van u te mogen begroeten op de algemene ledenvergadering van maandag 22 april 2024. Het bestuur staat open voor uw ideeën en moedigt u aan om actief te worden in een van de commissies.

Ik sluit af met een oproep om de bijna 100-jarige HVB in 2024 een vitaal 99ste jaar te bezorgen als opmaat voor 2025. Het jubileumjaar waarin we een start maken met de volgende 100 Jaar Haagse Vogelbescherming!

Foeke Zeilstra

wnd. lid Dagelijks Bestuur

De ijsvogelbroedwand in de Stadskwekerij

Lezingen heel goed bezocht in het ANWB-gebouw

CEL excursie naar de Eendragtspolder

Aalscholver weer opgeknapt in vogelopvang De Wulp

Financiën

EXPLOITATIEREKENING	2024 Begroting	2023 Realisatie	2023 Begroting	2022 Realisatie
Baten				
Contributies (incl. extra bijdragen)	22.000	21.158	20.500	21.678
Donaties (vogelopvang)	22.000	38.090	22.000	40.167
Bijdragen gemeenten (vogelopvang)	25.000	29.500	0	2.500
Legaten, erfstellingen, schenkingen	0	85.458	30.000	184.333
Opbrengst vermogen	6.000	5.153	0	125
	75.000	179.358	72.500	248.804
Lasten				
Organisatie	-6.100	-7.824	-4.600	-4.278
Publiciteit	-16.300	-16.746	-14.100	-13.792
CEL	-400	134	-400	-150
Veldwerk	-4.800	-5.171	-4.800	-3.246
Exploitatie vogelopvang 'De Wulp'	-226.700	-213.204	-188.100	-172.223
	-254.300	-242.811	-212.000	-193.689
Saldo van baten en lasten	-179.300	-63.453	-139.500	55.115
Toedeling van baten en lasten:				
Vereniging				
Inkomsten (contributies, rente e.d.)	28.000	26.311	20.500	21.804
Uitgaven	-27.600	-29.607	-23.900	-21.466
	400	-3.296	-3.400	338
Vogelopvang 'De Wulp'				
Inkomsten (donaties, bijdragen gemeenten)	47.000	67.590	22.000	42.667
Uitgaven	-226.700	-213.204	-188.100	-172.223
	-179.700	-145.614	-166.100	-129.556
Uitzonderlijke baten en lasten				
Erfstellingen, legaten, schenkingen	0	85.458	30.000	184.333
Resultaat Haagse Vogelbescherming	-179.300	-63.453	-139.500	55.115
Resultaatbestemming				
toevoeging aan continuïteitsreserve				55.115
onttrekking aan continuïteitsreserve	179.300	63.453	139.500	
BALANS PER 31 DECEMBER		2023		2022
na resultaatbestemming				
Liquide middelen		788.903		839.636
Vorderingen en overlopende activa		15.172		7.670
Totaal activa		804.075		847.306
Continuïteitsreserve		744.585		808.038
Schulden en overlopende passiva		59.490		39.268
Totaal passiva		804.075		847.306

Toelichting bij de balans en exploitatierekening 2023 en begroting 2024

De verschillen tussen de begroting voor 2023 en de realisatie 2023 laten zich in grote lijnen als volgt verklaren. Alle gerealiseerde baten vertonen gelukkig een substantiële verhoging ten opzichte van de begroting met als uitschieter de in 2023 ontvangen structu-

rele bijdragen van de gemeenten Rijswijk, Leidschendam-Voorburg, Leiderdorp, Delft, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp. Het is helaas nog onzeker hoe lang deze structurele bijdragen na het jaar 2024 zullen blijven voortbestaan.

Vogelopvang 'De Wulp'	2024 Begroting	2023 Realisatie	2023 Begroting	2022 Realisatie
Baten				
Donaties	20.000	36.101	20.000	38.091
Vogelpot en overige acties	2.000	1.989	2.000	2.076
Bijdragen Gemeenten	25.000	29.500	0	2.500
	<u>47.000</u>	<u>67.590</u>	<u>22.000</u>	<u>42.667</u>
Lasten				
Uitgaven t.b.v. vogels	-30.000	-27.439	-29.500	-24.452
Medewerkers en vrijwilligers	-130.500	-122.986	-99.500	-91.087
Overige kosten	-66.200	-62.779	-59.100	-56.684
	<u>-226.700</u>	<u>-213.204</u>	<u>-188.100</u>	<u>-172.223</u>

Aan de uitgavenkant valt vooral de stijging van de exploitatiekosten van de vogelopvang op. In het vorige jaarverslag is al gewag gemaakt van de forse stijging van de loonkosten door de stijging van het minimum(uur)loon. In 2023 waren drie fulltime medewerkers in dienst, in de maanden mei tot september aangevuld door een vierde parttime kracht. Daarnaast zijn nog zo'n vijftig vrijwilligers werkzaam. In 2024 zal hierin geen noemenswaardige verandering komen. Bij de overige kosten zijn het vooral de kosten van belastingen en heffingen, de

kosten van de afvalverwijdering en de energiekosten die een continue stijging laten zien. De renovatie van de volières in 2021 heeft in de daarop volgende jaren geleid tot een behoorlijke kostenbesparing door het kunnen terugdringen van verspilling van voer. Vivara Natuurbeschermingsproducten en de Stichting DierenLot dragen substantieel bij aan het terugbrengen van de direct aan de opgevangen vogels toe te rekenen kosten door met name levering van producten in natura.

Continuïteitsreserve	2024	2023	2022	2021
stand per 1 januari	744.585	808.038	752.923	781.291
toevoeging			55.115	
onttrekking	-179.300	-63.453		-28.369
stand per 31 december	<u>565.285</u>	<u>744.585</u>	<u>808.038</u>	<u>752.923</u>

Het bestuur stelt voor het negatieve resultaat over 2023 ad € 63.453 alsmede het negatieve resultaat over 2024 ad negatief € 179.300 beide te onttrekken aan de continuïteitsreserve.

Ledenadministratie

Stand van zaken per	31 dec. 2023	31 dec. 2022	31 dec. 2021	31 dec. 2020	31 dec. 2019	31 dec. 2018
Ereleden	5	4	3	2	2	2
Gewone leden	962	940	938	908	895	899
Gezinsleden	40	43	40	39	36	30
Lid voor het leven	47	45	38	35	32	30
Jeugdleden	18	13	12	9	10	13
Totaal	1072	1045	1031	993	975	974

Postmaster

Het aantal binnengekomen berichten dit jaar is 259. De meeste waren louter ter informatie. Een aantal vragen kon zelf beantwoord worden, andere werden doorgespeeld naar leden van de vereniging die meer expertise hebben op het gebied van de vraag.

Hieronder een samenvatting van de aard van de berichten:

Ingekomen berichten	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nieuwsbrieven	99	40	30	40	42	30	34	23	22
Persberichten	31	14	7	5	1	1	1	4	6
Vragen	106	85	93	96	165	135	81	72	72
Ter informatie	255	258	211	203	174	117	162	160	187
Totaal	491	397	341	344	382	283	278	259	283

Er kwamen regelmatig bestellingen voor nestkasten en mussenflats binnen. Er was wederom veel belangstelling voor de vogelwandelingen in Clingendael en Oosterbeek (± 100 deelnemers). Het broedseizoen in Voglrustgebied Vredenoord dreigde verstoord te worden door het omkappen van 347 bomen bij het Molenslootpad.

Loes Loorij

Redactie en PR-commissie in 2023

De Wulp

Onze leden ontvingen in 2023 viermaal ons kwartaalblad De Wulp met kleurige vogelverhalen. Met een oplage van 1100 zijn we trots op ons verenigingsblad. Voor de fotografie mochten we opnieuw rekenen op foto's van HVB-vriend Adri de Groot en enthousiast fotograferende HVB-leden.

De foto's op de omslagen werden ook in 2023 gemaakt door de voorzitter van onze Veldwerkcommissie, Boudewijn Schreiner. Het team dat de samenstelling en eindredactie voor zijn rekening nam bestond ook dit jaar uit Foeke Zeilstra en Loes Loorij. Germaine Pasmans verzorgde creatief, nauwgezet en opgewekt alle vormgevings- en opmaakwerkzaamheden voor de HVB. Zonder andere auteurs tekort te willen doen, verdienen twee leden – Tom Loorij en Wim Kooij – een woord van dank voor hun trouwe bijdragen. Rising stars zijn Martin Lok, Floris de Boer en Idde Lammers.

Ganzenveer

De Ganzenveer – het email nieuwsbulletin van de HVB – wordt door steeds meer leden ontdekt. Het aantal leden dat aangaf dit bulletin te willen ontvangen ligt nu rond de 250. De Wulp is er voor de grote verhalen, de excursieprogramma's enz. en de Ganzenveer voor het 'snelle' nieuws, oproepen, aankondigingen etc. en verschijnt onregelmatig.

Inventarisatierapport

Ook is dit jaar het fraai en in kleur uitgevoerde Inventarisatierapport toegezonden aan relaties bij de Gemeente Den Haag, collega groene organisaties en – ondersteund door een persbericht – de lo-

kale media. De voor natuur- en milieuverantwoordelijke wethouders in de randgemeenten ontvingen een exemplaar. Via de Ganzenveer werd een PDF van het rapport verspreid onder de ca. 250 'abonnees'.

Kalender

Onder leiding van Boudewijn Schreiner werd opnieuw een fraaie kalender samengesteld die werd uitgereikt aan de vele vrijwilligers van de Vogelopvang en de Veldwerkcommissie. De kwaliteit van de foto's – allemaal gemaakt door HVB-leden – was opnieuw meer dan voortreffelijk.

Persberichten

Als er nieuws is te melden wordt een persbericht verstuurd aan de lokale en regionale media. De bouw van twee ijsvogelbroedwanden was aanleiding voor een groot artikel in het AD – Haagsche Courant. Incidenteel wordt samen met de AVN een persbericht of protestbrief uitgestuurd.

Facebook

Onze berichtgeving op Facebook (www.facebook.com/HaagseVogels/) heeft als doel het werk van de HVB bekendheid te geven en uiteindelijk om nieuwe leden te werven. We hebben een kleine 1000 volgers.

Wijkblad Benoordenhout

De serie HVB-artikelen in het wijkblad Benoordenhout – oplage 9.000 huis aan huis en in kleur – worden goed gewaardeerd. De PR-cie zou graag in iedere wijk een HVB-lid hebben die lid is van de redactie van het wijkblad en regelmaat vogelartikelen met een HVB component wil schrijven. Wij horen het graag als u daar belangstelling voor heeft.

Folder CEL activiteiten

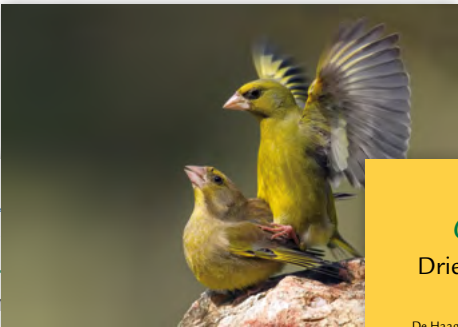
De lezingen van de CEL werden in het na-jaar in een flyer gepubliceerd. De flyers werden door vrijwilligers huis aan huis bezorgd en neergelegd bij winkels, de ANWB-shop en restaurantjes.

Foeke Zeilstra

Inventarisatie vogels in en om de Wijk Benoordenhout

Telgegevens van vogelrustruimten, overige groengebieden, nestkasten, oeverwaarschermproject en MUS-project

APRIL

	zondag	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
week 14	31	1	2	3	4	5
week 15	7	8	9	10	11	12
week 16	14	15	16	17	18	19
week 17	21	22	23	24	25	26
week 18	28	29	30			

UITNODIGING

Op naar het voorjaar ...

Drie inspirerende vogelavonden in het ANWB-gebouw!

De Haagse Vogelbescherming nodigt u van harte uit voor onze vogelavonden in het ANWB gebouw aan de Wassenaarseweg. De sprekers zijn ervaren en bereide vogelkenners die hun verhaal ondersteunen met prachtige foto's en bijzondere anekdotes. Ze vertellen over hun reizen naar verre landen, vogelsafari's en – niet te vergeten – over de activiteiten van de Haagse Vogelbescherming in onze regio! In de aanloop naar de lente hebben we drie lezingen gepland. U hoeft geen lid te zijn van de Haagse Vogelbescherming om deze avonden bij te kunnen wonen. De zaal is open vanaf 19.30 uur.

- 1 Gerrit van Ommering**
'Een vogelreis door Afrika'
maandagavond 22 januari
- 2 Menno van Duin**
'Van dia naar digitaal'
maandagavond 19 februari
- 3 Hans Overduin**
'Een vogelreis naar Helgoland'
maandagavond 11 maart

Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

In 2023 organiseerde de CEL negenentwintig excursies waarvan er vijf kwamen te vervallen door ziekte van de excursieleider of wegens slechte weersomstandigheden. In april vonden weer de vier vroege ochtendwandelingen in het Westduinpark plaats onder leiding van Ton Haase.

1. Zaterdag 7 januari 2023 Duivenvoorde - Wouter de Quant. De excursie kwam helaas te vervallen wegens ziekte van de excursieleider.

2. Zondag 15 januari 2023 Zuiderhavenhoofd Scheveningen - Marcel van Rooijen, 11 deelnemers, ca 20 soorten waaronder steenlopers en drieteenstrandlopers.

3. Zaterdag 4 februari 2023 Hoeksche Waard - Peter de Barse en Muriel Kommer, 20 deelnemers. In de ochtend Oeverlanden Hollands Diep, in de middag Oude Land van Strijen. Totaal 57 soorten. O.a. ijsvogel, grote en kleine zaagbek, matkop, dwerggans en brilduiker.

Hoeksche Waard

4. Zaterdag 18 februari Zoetermeer Buytenpark - Michèl Gieskens, 15 deelnemers. Vanwege het koude en winderige weer werden er weinig vogels waargenomen. Maar wel veel overwinterende watervogels. Totaal werden 37 vogelsoorten gezien waaronder een mandarijneend, putters en groenlingen.

5. Zaterdag 4 maart 2023 Nieuwe Driemanspolder - André Kommer, 20 deelnemers. Totaal 46 soorten als grutto, holenduif, grote en kleine zilverreiger, sperwer en ijsvogel.

6. Zaterdag 18 maart 2023 Duivenvoorde Voorschoten - Wouter de Quant, 5 deelnemers. Waargenomen o.a. groene specht, zanglijster, tijftjaf, boomklever, doelsoort de appelvink, staartmezen en een zanglijster. In de polders zagen we reeën en een citroenvlinder. Na afloop werd er met enkele deelnemers nog iets gedronken in het naastgelegen hofje.

Duivenvoorde

7. Zaterdag 1 april 2023 Polder Poelgeest en het eiland Koudenhorn - Maarten Souverijn, 9 deelnemers. Er werden 46 soorten waargenomen. Tijdens deze excursie vond een vaarexcursie plaats.

Donderdag 6, 13, 20 en 27 april 2023 Vroege ochtendwandelingen Westduinpark - Ton Haase. Het aantal deelnemers va-

rieerde van 5 tot 20 personen. Door het slechte weer werden er dit jaar helaas veel minder vogels dan andere jaren gezien en gehoord.

8. Zondag 16 april 2023 Landje van Geijsel en Polder Ronde Hoep - André Kommer, 19 deelnemers. Totaal 60 soorten. Zwaarbewolkt en een fris windje. Leuke waarnemingen: 60 grutto's, een zomertaling, lepelaars, een bruine kiekendief, groenpootruiter, blauwborst en baardmannen.

9. Woensdag 26 april 2023 De Biesbosch - Muriel en André Kommer, 19 deelnemers. Nog geen echt lenteweer, maar toch 75 soorten waaronder nachtegaal, gekraagde roodstaart, visarend zwartkopmeeuwen, oeverzwaluwen en tuinfluiters.

10. Zondag 7 mei 2023 Nachtegalenexcursie Meijndel - Ton Haase, 20 deelnemers. Veel nachtegalen gezien en gehoord. Ook krooneenden, blauwborsten en een kleine bonte specht.

11. Zaterdag 13 mei 2023 Kampina - Chris Snik, 17 deelnemers. Totaal 50 soorten. Mooi zomerweer met lange wandelingen. Vele wielewalen, bonte vliegenvangers, boompiepers en koekoeken gehoord en gezien, maar ook andere leuke soorten als veldleeuweriken, roodborsttapuiten, grote gele kwikstaart, grote lijster, fluiter en tuinfluiter.

12. Zondag 21 mei 2023 Lentevreugd - Marcel van Rooijen, 19 deelnemers. Totaal 52 soorten. We maken een fraaie wandeling door het duingebied. Daarbij zien en horen o.a. spotvogels, lepelaars, tureluur, visdief, koekoeken, oeverzwaluwen, graspiepers, sprinkhaanzangers, spotvogels, Cetti's zangers.

13. Zondag 4 juni 2023 Nieuwe Driemanspolder - Michèl Gieskens. Een mooie zonnige dag waarop we veel jong grut zagen. Zoals jonge kluten, jonge zwaluwen in de ijsvogelwand, jonge Canadese ganzen en jonge krakeenden. Maar ook tureluurs, Kieviten en witte kwikstaartjes.

Driemanspolder

14. Zaterdag 17 juni 2023 Lentevreugd - Hugo Woudenberg. Deze excursie werd geannuleerd wegens te weinig aanmeldingen.

15. Zaterdag 1 juli 2023 Polderpark Cronesteijn - Michèl Gieskens. De excursie kwam te vervallen wegen ziekte van de excursieleider.

16. Zaterdag 22 juli 2023 Eendragtspolder e.o. (Zevenhuizen ZH) - André Kommer, 17 deelnemers. Totaal 55 soorten. Zwaarbewolkt, maar droog. We zagen o.a. lepelaars, kempfanen, één bosruiter, een

Eendragtspolder

paartje bruine kiekendieven, een water-
ral, oeverzwaluwen, huiszwaluwen, gier-
zwaluwen en hoorden een snor.

17. Zaterdag 12 augustus 2023 *De Groene Jonker* - Marcel van Rooijen, 14 deelnemers. De excursie begon met een hoosbui en in de auto werd gewacht totdat het vrijwel droog was. Waargenomen werden kleine karekieten, oeverlopers, lepelaars, bruine kiekendieven, zwarte sterns, gele kwikstaarten, grutto's, kemphanen, do-daars en buizerds.

Groene Jonker

18. Zondag 27 augustus 2023 *Verrassingsfietstocht vanaf Station Mariaboeve* – Martin Kroon en Henk Wardenaar. De excursie is helaas niet doorgegaan.

19. Zaterdag 2 september 2023 *Nieuwe Driemanspolder Noord (Leidschendam)* - Wouter de Quant, 16 deelnemers. De excursie begint in de mist, maar het zicht werd snel beter. Totaal 32 soorten. We zagen mooie soorten als krombekstrandloper, kanoet, kleine strandloper, bonte strandloper, 20 patrijzen, tapuit, gele kwikstaart, sperwer, groenpootruiter, tureluur, lepelaar.

20. Zaterdag 16 september 2023 *Vogeltrek op telpost Puinhoop bij Katwijk* - Maarten Souverijn, 10 deelnemers. Er was weinig vogeltrek. Op het strand veel meeuwen waaronder zwartkop- en zilverbmeeuw en een juveniele lepelaar. Eén jonge zeehond.

21. Zaterdag 30 september 2023 *Bleiswijkse Zoom* - Marcel van Rooijen, 20 deelnemers. Totaal 25 waarnemingen. Waargenomen: krooneend, staartmees, Cetti's zanger, tjiftjaf, zwartkop, torenvalk, boomkruiper. Leuke wandeling langs de Rotte.

22. Zaterdag 14 oktober 2023 *Schouwen-Duiveland* - Rob Noort, 16 deelnemers. We bezochten Haven Stellendam, Plan Tureluur en de Brouwersdam. Totaal 56 soorten, o.a. rotgans, ca 30 lepelaars, sperwer, slechtvalk, bontbekplevier, zil-verplevier, goudplevier, bonte strandloper, groenpootruiter, grutto, rosse grutto, wulp, kemphaan, grote stern, alk, sijs.

Schouwen-Duiveland

23. Zaterdag 21 oktober 2023 *Vogelringstation Meijndel* - André Kommer en Rinse van der Vliet. Van de aanwezige ringers krijgen we binnen het ringstation informatie over de werkzaamheden, maar ook buiten bij de netten. Ringvangsten die worden getoond zijn o.a. groenling, dwerggors, grote gele kwikstaart, goudhaan, vuurgoudhaan, sijs, kleine barmsijs, oeverpieper, koperwiek.

24. Zaterdag 28 oktober 2023 *Lopikerwaard: Willeskop* - Ton Haase, 10 deelnemers. Herfstachtig met wind. De voorspelde regen blijft gelukkig uit. Totaal 50 soorten waaronder kolganzen, Cetti's zangers en smienten. Opvallende waarnemingen:

3 ransuilen en een prachtige dwerggors. Op de plas nog geen echte wintergasten. Wel de eerste koperwieken en groepen kramsvogels. Door de wind lastig de trekgeluiden te horen.

25. *Zaterdag 4 november Zandmotor (bij Kijkduin)* - Wouter de Quant, 16 deelnemers. Waargenomen: diverse groepjes drieteenstrandlopers, groepje bonte strandlopers, diverse meeuwen zoals de kokmeeuw, zilvermeeuw, stormmeeuw en kleine mantelmeeuw en daartussen enkele grote sterns. Veel herfsttrek met koperwieken, veel groepen vinken en graspiepers. Tussen de vinken een roepende keep.

26. *Zaterdag 18 november 2023 Kennemerduinen* - Maarten Souverijn en Henk Wardenaar, 15 personen, totaal verregend, wel bosvogels en watervogels maar helaas geen wisenten.

27. *Zaterdag 3 december 2023 De Banken/strand bij 's-Gravenzande en Hoek van Holland* - Muriel Kommer. Helaas kwam de excursie te vervallen vanwege de gladweervoorspelling met code oranje.

28. *Zaterdag 16 december 2023 Stellendam en Brouwersdam* - Ton Haase, 7 deelnemers. Koude dag, laaghangende bewolking en matige wind. Totaal 52 vogelwaarnemingen, waaronder veel steltlopers, zilverplevieren, kluten, wulpen, rosse grutto's, bonte en drieteenstrandlopers en een paartje bruine kiekendieven. Op de Brouwersdam 2 mooie alken. Bij de spuisluis: paarse strandlopers, brilduikers en middelste zaagbekken.

29. *Zaterdag 30 december 2023 Rondwandeling in het Katwijkse deel van Berkheide* - Maarten Souverijn, 10 deelnemers. Totaal 11 waarnemingen. Er werd 6 km gewandeld en na afloop koffie gedronken in restaurant Panbos. De volgende soorten werden onderweg gezien: torenvalk, grote zaagbek, buizerd, Cetti's zanger, staartmees, merel, grote bonte specht en vinken.

Nabeschouwing

De deelname aan de excursies blijft ook in 2023 onverminderd groot. Zowel oude als nieuwe leden gingen mee. Blijkbaar neemt het enthousiasme om naar vogels te kijken steeds meer toe.

Lezingen

In de winter van 2023 zijn de lezingen in het Milieu Educatief Centrum in het Zuiderpark.

Op *maandagavond 16 januari 2023* houdt **Arjan Dwarshuis** een lezing over zijn nieuwste boek *Zomergasten*, doortrekkers en overwinteraars. Hij verhaalt over zijn belevenissen en licht plaatselijke omstandigheden toe, gaat in op het landschap en geeft aan waarom bepaalde soorten juist in dit gebied voorkomen. Circa twintig personen zijn aanwezig.

Op *maandagavond 20 februari* houdt **Hans Overduin** een afwisselende lezing over de VS. Veel soorten passeren de revue: hollenuil, roodhalsreiger, witte ibis, slangenhalvogel en de Amerikaanse helmspecht, dé Woody Woodpecker. Er zijn zo'n tien personen aanwezig.

De lezingen in het najaar 2023 worden in het ANWB-gebouw in het Benoordenhout gehouden. Met de extra PR via het verspreiden van folders is deze nieuwe locatie een groot succes. Gemiddeld bezoeken ruim veertig mensen deze lezingen. De

zaal is modern, ruim en biedt gelegenheid elkaar te ontmoeten en gezellig bij te praten. Verder is er ruimte om zaken zoals puzzels en tassen ter ondersteuning van onze vogelopvang “De Wulp” te verkopen, waar vele bezoekers gebruik van maken.

Op *maandagavond 16 oktober* is het de beurt aan **Eduard Opperman** – de meest bereisde vogelgids van de HVB - met zijn presentatie ‘Vogels in Marokko’. Eduard heeft van zijn hobby zijn werk gemaakt. Hij is al tientallen jaren professioneel vogelgids en heeft talloze vogelreizen begeleid. Geen continent bleef onbezocht. In zijn presentatie ging hij in op de prachtige vogelsoorten die hij zag en fotografeerde aan de Marokkaanse kust en in het binnenland. Marokko is een bijzonder vogelland met zeer uiteenlopende landschapstypen.

René van Rossum spreekt op *maandagavond 20 november*. René is Katwijker en vogelaar pur sang. Al op zijn tiende telde René de trekvogels bij Katwijk. Hij heeft in de afgelopen decennia een grote reputatie opgebouwd als trekteller en fotograaf van de drie vogeltrektelposten in Katwijk: Berkheide, Savoy en De Puinhoop. In zijn boek ‘Een vogelaar met een camera’ doet hij verslag van 50 jaar internationale vogelreizen. Tijdens zijn presentatie laat René prachtige beelden zien van de vele ‘gewone’ vogels die in Nederland voorkomen. Maar als ‘twitcher’ en ‘Dutch Birder’ trakteert René u ook op indrukwekkende zeldzaamheden.

Op *maandagavond 18 december* spreekt **Marc Jansen** van de Stichting Duinbehoud over ‘Soortenrijkdom in onze duinen’. Marc Jansen is directeur van de Stichting Duinbehoud. De stichting ondersteunt duinbeheerders die stukken van de ooit aangeplante naaldbossen willen omvormen tot open duingebied. Een grote zorg is het toenemende aantal recreanten dat op zoek naar rust kwetsbare gebieden betreden. Marc gaat uiteraard ook in op het verdwijnen van de meeuwenkolonie uit de duinen en het verband tussen de afname van een typische duinvogel als de tapuit en het verdwijnen van de konijnen.

Najaarscursus vogeltrek

In het najaar van 2023 organiseert de CEL ook de najaarscursus vogeltrek. Op twee woensdagavonden namelijk 27 september en 4 oktober vindt deze cursus plaats in het MEC, het Milieu Educatief Centrum in het Zuiderpark. De twee avonden worden gevolgd door een ochtendexcursie op 7 oktober om de opgedane kennis meteen in praktijk te brengen. De cursusleider was Eduard Opperman. Er werden 24 cursisten ingeschreven.

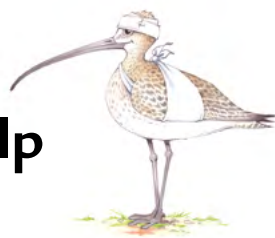
Voorjaarsreis naar Midlaren, Landal bungalowpark De Bloemert

Maandag 17 tot en met vrijdag 21 april 2023. Een enerverende week met 14 deelnemers: acht dames en zes heren. Prachtige vogelwaarnemingen en gezelligheid gingen samen. Een mooie traditie.

Foto's: Henk Wardenaar en René Hobijn.

Samenstelling CEL: Muriel Kommer, Ernie Kraal, Maarten Souverijn en Henk Wardenaar

Vogelopvang De Wulp

2023 zit er weer op. Het was ons het jaartje wel weer.... We sloten op 31 december af met 9.529 vogels op de teller. Dat is een heleboel. Toch hebben we daar mentaal gezien met z'n allen niet heel veel extra van gemerkt. Als je duizenden vogels per jaar opvangt, dan voel je het verschil tussen 8,5 of 9,5 duizend niet echt. We waren ook al wel voorbereid op ongeveer dit aantal vanwege de sluiting van Wildopvang Delft vorig jaar. Het aantal vogels uit hun regio is helaas niet ook tegelijk met de sluiting op magische wijze verdwenen. Het was zeker wel weer druk op de piek van het seizoen maar mede dankzij onze nieuwe mezenvolières, ging de doorstroming van de vogels super soepel. Ook dit jaar konden we weer terugvallen op onze collega opvangen én konden we hen ook weer regelmatig uit de

brand helpen. En wat ook echt heel erg fijn is, dat we onderling binnen ons 60-koppig team goed op elkaar kunnen bouwen en weten wat we aan elkaar hebben.

Via deze weg wil ik u op de hoogte brengen van een aantal zaken die ons afgelopen jaar bezighielden en waar we hopelijk de komende tijd nog mee bezig zullen blijven.

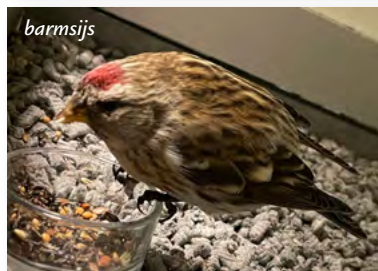
Afgelopen jaar hebben wij dankzij een gulle geveer regelmatig gebruik mogen maken van de hulp van een dierenarts in de opvang. Af en toe kwam Marian Mensink (dierenarts vogels en bijzondere dieren) langs die ons hielp met het oplossen van bepaalde vraagstukken (lees: waarom ging deze vogel dood?) of die ons beter wegwijs maakte in het gebruik van

babyduif

koeten

barmsijs

Jan van Gent

gierzwaluw

bijvoorbeeld de microscoop. We hopen dit aankomend jaar ook weer te kunnen voortzetten. Daarnaast werken we aan een interne opleiding en gaan binnenkort naar een internationaal congres in Amerika waar 5 dagen lang mensen vanuit de gehele wildopvangwereld samen komen om de nieuwste inzichten met elkaar te kunnen delen op het gebied van verzorging van wilde dieren.

Inmiddels zijn er dankzij de enorme inzet van het HVB-bestuur ook al wat gemeentes die financieel bijdragen aan de opvang en hopelijk worden dat er in 2024 meer zodat wij ons werk zo goed mogelijk kunnen blijven voortzetten.

Verder willen we ook nog even stilstaan bij het vertrek van Hans Elders als voorzitter. Hij heeft veel voor onze opvang betekend en onze dank voor al zijn betrokkenheid en inzet die hij getoond heeft is dan ook groot. We wensen hem alle goeds!

Ondertussen werken wij alweer hard aan onze goede voornemens: dat wij steeds meer kennis blijven opdoen, professioneler worden en de vogels de beste zorg blijven geven die voor ons mogelijk is.

Terug naar de vogels: op de vraag in één van onze groeps-apps die luidde, 'welke patiënt van afgelopen jaar is jullie het meest bijgebleven?' kwam een hele reeks foto's en filmpje van een grote variatie aan vogels binnen. We beelden ze hierbij af.

pimpelmeesjes

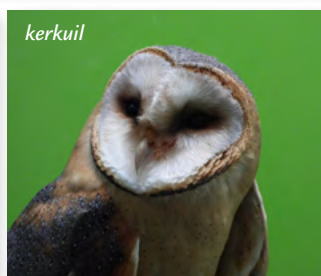
stadsduiven

ransuil

Kuhls pijlstormvogel

kerkuil

wespendief

slechtvalk

zwarte kraai

Commissie Veldwerk

Dick Pescott heeft vanwege persoonlijke redenen de veldwerkcommissie verlaten. Als penningmeester heeft hij 26 jaar de financiën bijgehouden, genotuleerd en de begroting opgesteld. Tevens was hij nauw betrokken bij de vogelwachterswerkdagen, wintervoeding en het Project Bescherming Bijzondere Soorten (PBBS). Wij bedanken hem voor zijn jarenlange inzet.

De commissie bestaat momenteel nog uit drie personen.

Er werd dit jaar één keer vergaderd. Overig contact via mail e.d.

Commissielid Martin van de Reep ontvangt het erelidmaatschap.

Vogelrustgebieden

In 2023 heeft er één vogelwachterswerkdag plaatsgevonden. Onderhoudswerkzaamheden zijn door de beheerders en medewerkers uitgevoerd.

Opvallende gebeurtenissen:

André van der Laan

Verwijderen van het beschadigde hek

- Bij veldwerkzaamheden langs de Wijn-daelerweg is een populier verkeerd terecht gekomen en op het hek van het vogelrustgebied beland. Het hek en het toegangspoortje werden onherstelbaar beschadigd. De gemeente heeft het toegangspoortje en een groot deel van het hekwerk vervangen.
- Bezoek van Flora & Fauna Expert voor opstellen beheerplan i.o.v. de gemeente Den Haag.
- Diversen onderkomens geplaatst voor zoogdieren.
- Mand voor ransuil geplaatst.
- Leuke nieuwe vogelsoorten ter plaatse: Europese kanarie, wielewaal en wespendief.

Gravin van Bylandt

- Bezoek van Flora & Fauna Expert voor opstellen beheerplan i.o.v. de gemeente Den Haag.
- Stormschade aan het hekwerk is door de gemeente hersteld.

Vogelwachters en inventarisatierapport 2022

De telgegevens van broedvogels zijn door Wim Kooij, André Saanen en Boudewijn Schreiner verwerkt in het inventarisatierapport 2022. Een groot deel van de BMP-telgegevens is doorgestuurd

naar SOVON en beschikbaar in de Landelijke Databank Flora en Fauna. Het rapport is ook beschikbaar op de website van de HVB.

- Aanplant diverse bomen en struiken
- Bosuilkast opgehangen

Ijsvogel kwam op de rand van de drinkpoel zitten

Foto: Boudewijn Schreiner

Overvoorde

Het belang van het rustgebied wordt onderstreept door de kaalslag die de eigenaars van het naastgelegen hotel hebben laten uitvoeren in de rand van de parkeerplaats, waardoor helaas een mooie groenbuffer is verdwenen. Aan de zijde van de Beatrixlaan is ook veel gekapt vanwege de aanleg van Warmtelinq. Daarvoor werd ook het grondwater langdurig verlaagd, met gevolgen voor de vegetatie en bomen. Sowieso wisselen extreme droogte en bijzonder natte perioden elkaar af.

Houtsnippen foerageren hier nog altijd, roofvogels plukken hun prooien kaal in het struweel. Ijsvogel en bosuil zijn nog steeds blij met dit leefgebied. Een nieuwe bewoner, de hermelijn, troffen we helaas dood aan. Gepredeerd? Een oude eik verloor een boom van een tak, het hek zal moeten worden gerepareerd en enkele meidoorns sneuvelden.

In februari was er een werkdag, waarbij onder meer stormschade werd opgeruimd. Onze nieuwe buurman is van plan zijn tuin weer groen in te richten, nadat een vorige bewoner de boel kaal had gemaakt.

Beheerders: Eric Wisse en Conny de Bruijn

Dr. Abraham Schierbeektuin

- Regulier onderhoud door Hetty en haar helpers.
- Burgemeester Jan van Zanen brengt een bezoek aan de vogeltuin
- Reparatie binnen- en buitenhek.

Uitleg tijdens één van de drie rondleidingen

Henk van Dongen

- Beheerplan opgesteld door Flora & Fauna Expert
- Ijsvogelwand opgeleverd voor het broedseizoen
- Waarnemingen van reeën, vossen en jonge appelvinken
- Aanplant diverse bomen en struiken
- Omgewaaide larix weer rechtgezet

Ijsvogelwand klaar voor gebruik Foto: Boudewijn Schreiner

Eendenkooi Zuiderpark

Na bemiddeling van de gemeentelijke groenbeheerder Michel Romeijn wordt het achterstallige onderhoud en het herstel van de historische elementen nu serieus aangepakt. Beheerder Ruud van der Waard meldt: wat betreft de renovatie van

de eendenkooi. Het gaat nu prima en in een stroomversnelling.

Er is in december 2023 al een nieuwe brug geplaatst om op het kleine eilandje in de vijver te kunnen komen. De coulissen worden nu allemaal vervangen door nieuwe rieten schotten van 2 x 2 meter en nieuwe palen in de grond.

Bomenkappers snoeien het losse, dode hout uit de bomen boven de wandelpaden. Enkele dode bomen worden helemaal gerooid. Omgevallen bomen worden uit de sloot gehaald en verkleind en dan in houtstapels en rillen verwerkt. De vier vangarmen zijn binnenin geschoond van onkruid en opschot van esdoorns.

Aan het einde van iedere vangarm/keel staan nu nieuw getimmerde vangboxen. Met enige regelmaat worden rondleidingen georganiseerd.

Eilandjes Meer en Bos

- Beheerplan opgesteld door Flora & Fauna Expert
- Met een bootje naar het eiland voor regulier onderhoud.

Het waadpak en de motorzaag moesten eraan te pas komen om drie over de sloot gevallen bomen op te ruimen.

Marlot

Beheerder Marco Simonis doet het volgende verslag. Voor het opstellen van een beheerplan konden we de eerste keer niet schouwen in het rustgebied omdat er twee reuzen van bomen op het hek en de ingang waren terechtgekomen. Met de hulp van twee medezagers van de HVB hebben we

het in een weekend weer kunnen betreden. Het beheerplan is inmiddels gereed en het hekwerk is hersteld. Het vogelrustgebied is zelfs een aantal vierkante meters groter geworden!

Het Litoraal

Vogelrustgebied Het Litoraal ligt op de rand van de weilanden van landgoed Reigersbergen in de wijk Mariahoeve. De beheerders zijn Frederik Hoogerhoud (verslag) en Aletta de Ruiter. De belangrijkste werkzaamheden in '23 zijn het gereedkomen van de verbindingen van de zes eilandjes. Twee dammetjes en een damwand waren al eerder gerealiseerd, hiermee was de instroom van eutroof water uit de ringsloot teruggebracht tot één inlaat. De beperking van instroom met verrijkt water had deze zomer al direct effect; geen groei meer van flap en vermindering van kroos.

De zes eilandjes zijn nu verbonden met vier bruggetjes en twee dammen, helaas vergat ik de breedte van de brugjes aan te passen aan de breedte van de kruiwagen. Voor het beheer van eilandjes zijn we nu niet meer afhankelijk van lieslaarzen en de Canadese kano. Het op stobbe zetten van de zwarte elzen op de oever van de binnenste eilandjes was nu een eenvoudige klus voor de bomenkapper. Van de takken maakten we mooie rillen. Op 20 oktober was het Litoraal onderdeel van de rondleiding van groenbeheerders en belangstellenden t.b.v. het nieuwe groenbeleidsplan voor Reigersbergen en Marlot. Het Litoraal geldt als een van de pareltjes in het gebied. Eind oktober heeft Delfland de sloten rondom gebaggerd. Dat gebeurt eens in de acht jaar. De jaarlijkse maai- en snoeibeurten in het Litoraal worden gedaan met elektrisch gereedschap door medebeheerder Aletta.

Opvallend dit jaar was de afwezigheid van de noordelijke roodborsten, merels

en kepen. Een invasie van grote barmsijs was wel een fraaie ervaring. De winter van '23/'24 bracht twee heel schuwe waterralen in Het Litoraal. Voor meer informatie zie het artikel in het inventarisatierapport.

Ockenburch

- Veldbezoek voor het opstellen van een beheerplan.
- Omgevallen esdoorn over de sloot, weggezaagd en binnen gelierd.
- Herstel afrastering langs de sloot, zijde tuincentrum.

Beheerschouw Flora en Fauna Expert

foto: Hetty Mos

Vredenoord

Verslag van beheerder Wim Borgdorff. De volgende zaken zijn het vermelden waard.

- Waarnemingen: bosuil met takkelingen, ijsvogel als frequente bezoeker, houtsnip in het najaar en frequent bezoek van een vos.
- Weinig stormschade, monumentale bomen gesnoeid ivm instabiliteit en toeneemende windbelasting.
- Heesters in de bosvakken aangevuld.
- De voorzieningenrechter heeft de kapvergunning voor de kap van 350 bomen op het aangrenzend perceel geschorst. Dit naar aanleiding van het beroep in samenwerking met de Bomenstichting Den Haag. HVB had ook eerder bezwaar gemaakt in verband met de negatieve gevolgen voor het vogelrustgebied

Vredenoord. In het najaar 2024 wordt de uitspraak in beroep verwacht.

Activiteiten in het veld

- In het kader 'Ruimte voor IJsvogels' werd er een ijsvogelwand geplaatst op de oever van het Henk van Dongen vogelrustgebied.
- Stadsvogeladviseur Martin van de Reep is op diversen plekken in de stad actief geweest om lokale hotspots van huismussen te beschermen en veilig te stellen.
- In het broedseizoen moesten Eric en Boudewijn de kap en snoeiwerkzaamheden stilleggen in park Overvoorde omdat daar met een hoogwerker bomen werden gesnoeid waarin zich broedende reigers bevonden.

Martin en Rogier ringen kerkuilen op diversen locaties

foto: Boudewijn Schreiner

Contacten met de gemeente Den Haag

In het voorjaar heeft de gemeente door ons besteld plantmateriaal afgeleverd voor de vogelrustgebieden.

Financiën

Voor de vogelrustgebieden werd er vogelvoer aangeschaft en moesten enkele voedersilo's worden vervangen. In het najaar werd een vogelwachtersuitje georganiseerd naar de Zeeuwse eilanden. Het aantal deelnemers was beperkt.

Boudewijn Schreiner

Ooievaarsringproject 2023

Ooievaar zweeft boven de stad

foto: Caroline Walta

Om onderzoek te doen naar de ooievaarspopulatie in Den Haag en omgeving, startte de Haagse Vogelbescherming (HVB) in 2012 een ringproject. Doel is meer inzicht verkrijgen in o.a. de grootte van de regionale ooievaarspopulatie, herkomst, broedsucces, foerageergebied, trekbewegingen en overleving. De gegevens worden vastgelegd in de landelijke database van het Vogeltrekstation (ringen) en Sovon Nestkaart (nesten).

Het ringproject betekent meer dan alleen onderzoek: geringde jongen die in de vogelopvang worden binnengebracht, kunnen na herstel worden teruggeplaatst bij het juiste nest en dus in een voor hen veilig territorium.

Verder geven we excursies, lezingen en schrijven we mee aan de www.beleefdelente.nl. Bovendien kan iedereen contact met ons leggen bij bijvoorbeeld overlast door nesten op schoorstenen.

Met elkaar in gesprek gaan is ons streven, weet ons te vinden via info@haagsevogels.nl.

Het seizoen in vogelvlucht

Toen ik begon met het ooievaarsproject, dacht ik dat elk verslag een beetje hetzelfde zou worden. Maar, zelfs na 10 jaar observeren, ringen en tellen, is ieder jaar toch weer anders.

Rivierkreeft als noodhap tijdens droogte?

Het was een broedseizoen van uitersten: met vooral in maart en april veel neerslag, gunstig voor het voedselaanbod, want jongen worden grootgebracht met regenwormen. Alleen vanaf mei sloeg een lange periode van droogte toe. Ik zag op de nesten en in braakballen, dat een deel van de ooievaars was overgeschakeld op een maaltijd van Amerikaanse rivierkreeft. De resultaten op de 'rivierkreeft-nesten' waren echter totaal verschillend: zo lagen er op het Schakenbosch-nest in juni al 4 knotsen van jongen, maar liep het aantal kleinere jongen in het nabijgelegen Noortheylaan-nest terug van 3 naar 2 naar 1. Mogelijk hebben kuikens in de beginperiode toch

Overzicht van nesten en uitgevlogen jongen

Aantal bezette nesten: 22	Soort nest	Aantal uitgevlogen jongen: 28	Gegevens van geringde ouder(s) *
Den Haag Smaragdhorst 258-276	gebouw	2 **	1907 Herwijnen 1993, v 9165 Heemstede 2008, m
Den Haag Smaragdhorst 62-80	gebouw	1 **	4E110 Heemstede 2016, v 5E260 Suzannaland blok 3 2017, m
Den Haag Suzannaland blok 3	gebouw+mand	2 **	ongeringd paar
Den Haag Suzannaland blok 2	gebouw+mand	2 **	5E306 Warmond 2019, v 4E675 Leidschendam Schakenbosch 2016, m
Den Haag Suzannaland blok 1	gebouw+mand	0	ongeringd paar
Den Haag Britse School	boom	0	ongeringd paar
Den Haag Manege Berestein	boom	2 **	ongeringd paar
Den Haag Molenvlietpark (nieuw)	paal+mand	1	ongeringd paar
Monster Het Westerhonk	boom+mand	3	ongeringd paar
Voorburg Molen de Vlieger	paal+mand	3 **	ongeringd paar
Leidschendam De Tol	gebouw+mand	0	ongeringd paar?
Leidschendam Oostvlietweg	paal+mand	0	M5839 België Mechelen 2006, v
Leidschendam Noortheylaan	paal+mand	1	2E681 Warmond 2013, v
Leidschendam Kniplaan	paal+mand	0	5E886 Den Haag, Manege Berestein 2019, v
Leidschendam Schakenbosch	gebouw	4 **	3E733 Rijswijk Don Bosco 2014, v 2E619 Voorburg Molen de Vlieger 2014, m
Leidschendam Stompwijkseweg	paal+mand	2	2E344 Woerden 2012, v 3E750 Kasteel Oud-Wassenaar 2015, m
Rijswijk Don Bosco	gebouw	1 **	ongeringd paar
Rijswijk P. Werthweynstraat	gebouw	1 **	ongeringd paar
Rijswijk Hillenaarplantsoen	gebouw	1	ongeringd paar
Rijswijk Pr. Margrietsingel (nieuw)	gebouw	0	7E020 Oegstgeest 2021, v 6E412 Rijswijk, Don Bosco 2020, m
Wassenaar Kasteel Oud-Wassenaar	gebouw	1	ongeringd paar
Wassenaar Bloemcamplaan (nieuw)	gebouw	1	5E880 Den Haag, Suzannaland blok 3 2019, o

* ringnummer geboorteplaats en - jaar, geslacht m=man; v=vrouw

** van deze nesten werden de jongen geringd

echt regenwormen nodig om zich te kunnen ontwikkelen tot gezonde jongen.

Extra rode poten

Een opvallend uiterlijk kenmerk van de jongen die vaak Amerikaanse rivierkreeft gevoerd kregen, was hun bordeauxrode pootkleur. Hierdoor waren ze na het uitvliegen zelfs zonder ring herkenbaar.

De twee jonge bezoekers aan Molen de Vlieger, waren onmiskenbaar de twee uitvliegers van het nest bij de Driemolens.

Groot verschil in leeftijd, maar toch samen op trek

Niet eerder zag ik zo'n groot verschil in start van broeden en dus opgroeiende jongen: 7 tot 10 dagen. Het Schakenbosch-nest

liep weer voorop: tijdens het ringen op 9 juni waren de jongen zeker 40 dagen oud. Het Suzannaland blok 2-nest ringden we op 10 juni, maar op blok 3 bleken de jongen (de pootjes) nog te klein. Hier kwamen we terug op 19 juni, een datum waarop ik normaal gesproken mijn ringspullen al heb opgeborgen. Het uitvliegen stelden veel jongen uit, waarschijnlijk omdat het in juli zo hard waaide, met 'Poly' als stormachtig hoogtepunt. Het gevolg was, dat de jongen van diverse leeftijden de nesten toch rond dezelfde tijd verlieten. En zelfs gezamenlijk op trek konden gaan. Op 16 augustus werden de jongen van de beide Smaragdhorst nesten, samen met die van Suzannaland blok 3 gezien op de bekende stop-over: De Spinder vuilstort bij Tilburg.

Een bijzondere ontmoeting op Texel

Op het waddeneiland Texel broeden nog geen ooievaars, maar ze worden er wel jaarlijks gezien. Dit jaar overnachtte er zelfs een stel op de paalnest bij het Vogelinformatiecentrum in De Cocksdorp. Toevallig was ik op het eiland en uiteraard ging ik kijken. Beide ooievaars waren geringd: eentje kwam uit Engeland (Knepp rewildering), de ander uit het Amsterdamse Westerpark. De vader van die Amsterdammer is een Voorburger, die

Ooievaarsnestconstructie Suzannaland

foto: Caroline Walta

ringen, meten en wegen van jonge ooievaars

foto: Ernie Kraal

ik hier in 2017 heb geringd als jong. Zo stond ik op Texel dus oog in oog met een 'kleinkind' ☺.

Reddingen

De vogelopvangcentra kunnen uitstekend zorgen voor eerste hulp aan ooievaars(jongen). Maar de grote vogels hebben veel ruimte nodig voor hun vlieg oefeningen. Het is ook het meest natuurlijke, als ze zich in een groep kunnen voorbereiden op de trek. Vanuit Vogelopvang De Wulp brachten we 5 jonge ooievaars naar de Ooievaarsopvang in Herwijnen. Hier kwamen ze vandaan:

- Kinderboerderij Wassenaar (door de storm van het nest gewaaid);
- Suzannaland blok 2 (door windvlaag van flatdak geblazen, tijdens de reis naar Herwijnen overleden aan inwendige bloeding);
- Delft Lindelaan en Stieltjesweg (beide gevonden op straat);
- Vogelklas Karel Schot/Kinderboerderij Schiedam (uit de sloot gevist).

Ooievaarsboek

In juni 2023 verscheen het lang verwachte boek over de ooievaar. Het 25ste in de serie bekende vogel-monografieën. Schrijver Kester Freriks besteedde in het boek uitgebreid aandacht aan de Haagse ooievaars.

Lancering van het ooievaarsboek van Kester Freriks
foto: Harriet Kolber

We waren uitgenodigd bij de bijzondere boeklancering, in de Amsterdamse stadstuin van uitgever Atlas Contact.

Verdwenen en verschenen

Rijswijk heeft er een nieuw nest bij, op het woonblok aan de Prinses Margrietsingel. Beide vogels dragen een ring: de man is in 2020 verderop geboren, bij Don Bosco; de vrouw in 2021 in Oegstgeest (overwinterde in Spanje). Na het overlijden van de oude pa van Don Bosco, heeft het vrouwtje een nieuwe ongeringde man. Samen brachten ze in 2023 één jong groot. Op de flat aan het Hillenaarplantsoen broedde een ongeringd paar. Eén van de geringde ooievaars die daar eerder nestelde, is dood gevonden langs de A13.

In Leidschendam is de paaln timer aan de Knip laan, waar vorig jaar de vogelgriep toesloeg, kort bezet geweest door een ooievaar die in 2019 uit het ei kroop bij Manege Berestein. Maar het kwam (nog) niet tot een broedsel.

De ooievaar die bij Vogelplas Starrevaart twee boomnesten maakte, verhuisde naar de paal bij de Driemolens. Daar nam hij de plek in van een ongeringde ooievaar,

waardoor dit nest nu twee geringde oudervogels heeft.

In Wassenaar zagen we eerder al nestbouw op een woning aan de Bloemcamp laan, dit jaar vloog er één jong uit. Eén van de oudervogels draagt een ring en is geboren in 2019 op Suzannaland blok 3. Een paring hebben we niet kunnen zien, dus we weten nog niet of deze vogel een man of vrouw is. Het nest ligt in een beveiligd gebied met cameratoezicht, dus men heeft liever niet dat er mensen met een verrekijker of telescoop staan te kijken.

In het Molenvlietpark (naast Drievliet) organiseerden we op 29 april voor omwonenden een vroege vogelexcursie, waar bij we o.a. een zingende blauwborst en Kievitskuikens zagen. De ooievaars zaten toen nog op eieren, maar twee weken later was het kopje van het eerste kuiken te zien. Met één uitgevlogen jong, staat dit paaln timer nu ook 'op de kaart'.

Minder goed nieuws is er over het boomnest bij Manege Berestein: op 3 november brak er een grote tak af, waardoor het nest naar beneden is gestort. Het is even aankijken wat de ooievaars gaan doen. Het zou veiliger zijn als ze, in plaats van de oude plek langs de doorgaande weg, kiezen voor

Jonge ooievaars rusten op het nest
foto: Caroline Walta

een verhuizing naar het paalnest in het naastgelegen Uithofpark.

Vraagbaak

De Haagse Vogelbescherming kreeg regelmatig vragen over ooievaars, meestal via-via of per e-mail. Zo konden we advies geven over nestbouw op een woonhuis in Leiden, het behandelen van jongen in vogelopvangcentra en zijn we in gesprek met de VVE Smaragdhorst over hun plan voor een nieuw dak in relatie tot de ooievaarsnesten. Op social media lazen we weer regelmatig over 'teveel ooievaars' en 'ze vreten alle weidevogels op'. Meestal bleek het te gaan om stemmingmakerij en hebben we geen tijd en energie meer gestoken in reacties op reacties.

Afgelezen ringen

Dit jaar waren het in Den Haag en omstreken vooral oude bekenden die voor de kijker verschenen. Maar er dook ook een 'nieuwe oude' op: een ooievaar die in 2015 is geringd in Artis. Verder heeft de geringde ooievaar die jarenlang de bezette nesten in onze regio bestookte, eindelijk een eigen plek en partner gevonden. Op een paalnest in de groenzoom van Berkel en Rodenrijs, bracht hij 3 jongen groot.

De eerste meldingen van in de Haagse regio geringde ooievaarsjongen:

- 7E031 (Suzannaland blok 3, 2021) tussen 20 en 25 augustus waargenomen in een groep ooievaars in de polders tussen Leidschendam en Rotterdam;
- 7E038 (Suzannaland blok 2, 2022) en 7E040 (Suzannaland blok 3, 2022) in het najaar regelmatige bezoeken aan de afvalverwerking bij Amsterdam;
- 7E041 (Suzannaland blok 3, 2022) struinde in januari in de polders bij Zutphen;
- 7E042 (Molen de Vlieger, 2022) gezien in mei op de vuilstort bij Tilburg.

DANK

Heel veel dank aan alle ringaflezers, waarnemers en andere betrokkenen, in het bijzonder: *Piet en Magda van Andel (Ooievaarsopvang Herwijnen), Marijke Boekelman, Fred Cottaar, Jeroen Duijvestijn, Joop Fama, Kester Freriks, Ton Harders, Harriet Kolber, Marc Leliveld, Jeroen Nagtegaal, Cora van Nieuwkerk, Martin van de Reep, Tim Raats, Rinus Rotteveel, Adri Remeeus, Peter Ubachs, Steven Vlaardingerbroek, Anita Weijl, Mark Zevenbergen, Bram en Jannie Zonderop, Jan Zorgdrager en medewerkers van dierenambulances Den Haag en Wassenaar, brandweer Haaglanden en Vogelopvang De Wulp.*

Ooievaarsringen met dank aan sponsor VSVK

foto: Ernie Kraal

In de Haagse regio konden we dit broedseizoen jongen ringen dankzij de gesponsorde inzet van hoogwerkers van Gemeente Den Haag (www.bethaagsegroen.nl) en VSVK uit Pijnacker (www.vsvk.nl). Op de Haagse daken hielp onze behendige klimmer Peter Waenink (www.bomenkapper.nl). Voor advies konden we altijd terecht bij Stichting Ooievaars Research & Knowhow (www.ooievaars.eu). Verder zijn er weer mooie ooievaarsbeelden gemaakt door en voor de film www.groenestadachterdeduinen.nl.

Caroline Walta

Sperwer - foto: Boudewijn Schreiner

Bestuur, commissies en beheerders vogelrustgebieden in 2023

Bestuur HVB

Hans Elders, voorzitter
Jeroen Melcherts, secretaris
Rob de Jong, penningmeester
Rogier Mos, lid
Frits IJzendoorn, lid
John Woudstra, lid

(Leden)administratie

Rob de Jong

Beleidsadviescommissie

Wim Kooij
Loes Holierhoek
Boudewijn Schreiner
Foeke Zeilstra
Veronica van Berkel

Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

Henk Wardenaar, voorzitter
Ernie Kraal, secretaris
Muriel Kommer, meldpunt excursies
Maarten Souverijn, lezingen-programma
Eduard Opperman, cursussen
Vogelherkenning

Vertegenwoordigers HVB in extern overleg

Martin van de Reep, ZH-vogelaarsoverleg
Tom Loorij, Vogelbescherming Nederland

Fondsenwerving

Jeroen Melcherts

Commissie

Inventarisatierapport

Wim Kooij, redactie
Boudewijn Schreiner, redactie
André Saanen, dataverwerking
Tom Loorij, adviseur
Germaine Pasmans, lay-out

Jeugdcommissie

Foeke Zeilstra
Hans Elders
Wim Kooij

Kascommissie

Peter Huisman
Wim Kooij
Kees Riemens (reserve)

Milieucommissie

Ruud van der Waard
Martin van de Reep
Adri Remeeus

Ooievaarsproject

Caroline Walta
Maarten Verrips
Peter Waenink

Postmaster

Loes Loorij

PR-commissie

Foeke Zeilstra
Jeroen Melcherts
Hans Elders
Mireille van Velde

Veldwerkcommissie

Boudewijn Schreiner
Martin van de Reep
Dick Pescott
Peter Waenink

Vogelopvang De Wulp

John Woudstra
Jeroen Melcherts
Hans Elders
Rob de Jong
Sharon Lexmond
Lizzy Looijestijn
Shelly Rijpsra

Webmaster

Hans Elders

Redactie Wulp + Ganzenveer

Foeke Zeilstra
Loes Loorij
Germaine Pasmans

Project MUS

Coördinator project Meetnet
Urbane Soorten: Tom Loorij.

Beheerders vogelrustgebieden

Abraham Schierbeektuin
Hetty Mos, Hilde Küpfer

Eilandjes Meer en Bos
Rogier Mos

Marlot
Marco Simonis
Frank Kremer

Het Litoraal
Frederik Hoogerhoud

Gravin van Bylandt
Boudewijn Schreiner,
Ingrid Megens

Henk van Dongen
Boudewijn Schreiner
Ingrid Megens

Ockenburgh
Marianne Hoeing
Hetty Mos

André van der Laantuin
Marco Simonis
Frank Kremer

Overvoorde
Eric Wisse, Conny de Bruijn

Vredenoord
Peter Waenink, Wim Borgdorff

Eendenkooi Zuiderpark
Ruud van der Waard

Vogels kunnen niet voor zichzelf opkomen, steun daarom het werk van de Haagse Vogelbescherming!

De Haagse Vogelbescherming komt al sinds 1925 op voor de Haagse vogels en hun leefgebieden. Dankzij ons is veel vogelvriendelijk groen in onze stad behouden voor planten, vogels en andere dieren.

Wist u dat de Haagse Vogelbescherming ...

- Meer dan tien voor het publiek afgesloten vogelrustgebieden beheert?
- Per jaar ongeveer 10.000 gewonde vogels helpt herstellen in vogelopvang De Wulp?
- Regelmatig cursussen vogelherkenning organiseert?
- Een fraai kwartaalblad en inventarisatie-rapporten uitgeeft?
- Interessante excursies en lezingen organiseert?
- Veel met de gemeente overlegt over plannen die de natuur raken?

Word lid

Steun het werk van de Haagse Vogelbescherming en word lid voor € 17,50 per jaar!
Jeugdleden gratis.

Meldt u zich aan via
info@haagsevogels.nl

U ontvangt dan viermaal per jaar ons blad *De Wulp* met nieuws over het wel en wee van de Haagse vogelwereld.
De vogels zullen u dankbaar zijn!

Haagse Vogelbescherming
info@haagsevogels.nl
www.haagsevogels.nl
www.facebook.com/haagsevogels/
www.facebook.com/vogelopvangdewulp/

